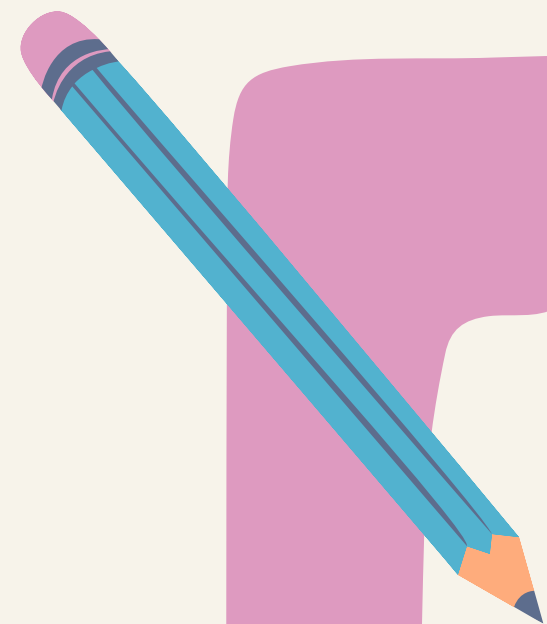
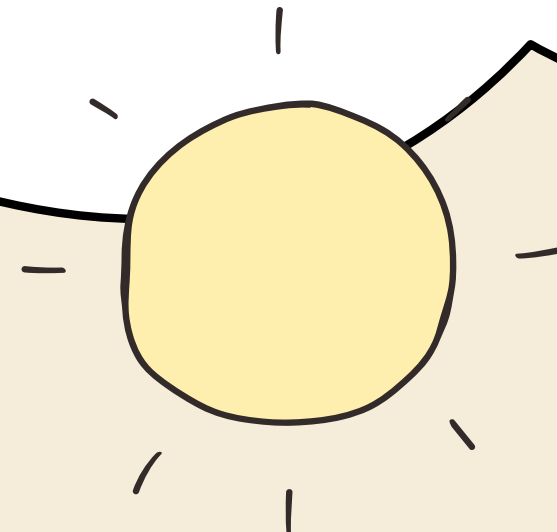


บทที่ 4

การบัญชีเกี่ยวกับ ตัวแทน





หัวข้อการนำเสนอ

01 ความหมายของตัวแทน

03 ประโยชน์ของตัวแทน

02 ลักษณะของตัวแทน

04 วิธีการบัญชีเกี่ยวกับตัวแทน

05 การทำงบสรุปผลการดำเนินงานของตัวแทน



1.

ความหมายของตัวแทน

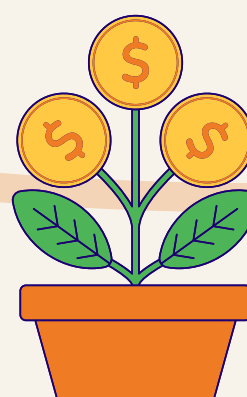


ตัวแทน (Agency) หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ไปเป็นตัวแทนการค้าของกิจการใดกิจการหนึ่งทั้งในประเทศและต่างประเทศอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

2.

ลักษณะของตัวแทน

1. กิจการที่ได้รับการแต่งตั้งไปเป็นตัวแทนการค้าของกิจการใดกิจการหนึ่งทั้งในประเทศและต่างประเทศมีการลงนามในสัญญาว่ากิจการที่เป็นตัวแทนจะจำหน่ายสินค้าชิ้นในพื้นที่ใดบ้างและกิจการที่เป็นตัวแทนก็มักจะจัดตั้งขึ้นเป็นนิติบุคคลต่างหาก



2.

ลักษณะของตัวแทน



2. สัญญาในการแต่งตั้งเป็นตัวแทนมีการลงนามครอบคลุมถึงวิธีการบริหารและจัดการทำให้เข้าใจได้ว่า “บุคคลหรือกิจการตั้งแต่สองรายขึ้นไปทำการประกอบกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจโดยให้มีการควบคุมร่วมกันตามที่ตกลงในสัญญา”

การควบคุมร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการควบคุมกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจตามที่ตกลงในสัญญา

ส่วนการควบคุมร่วม หมายถึง อำนาจในการกำหนดนโยบายทางการเงินและการดำเนินงานของ ธุรกิจเพื่อให้ได้ประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ของธุรกิจนั้น

กิจการใดที่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ 1 ถือเป็นกิจการตัวแทน วิธีการบัญชีที่ใช้หลักการบัญชีที่ ยอมรับโดยทั่วไปเพราะเป็นนิติบุคคลต่างหาก

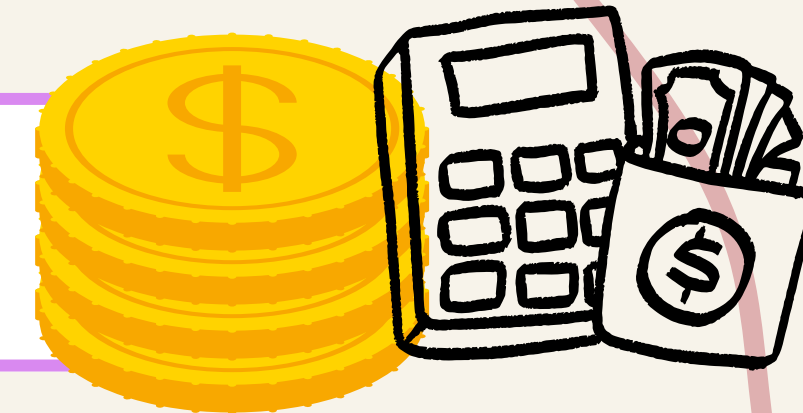
กิจการใดที่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อ 2 ถือว่าเป็นกิจการร่วมค้า





3.

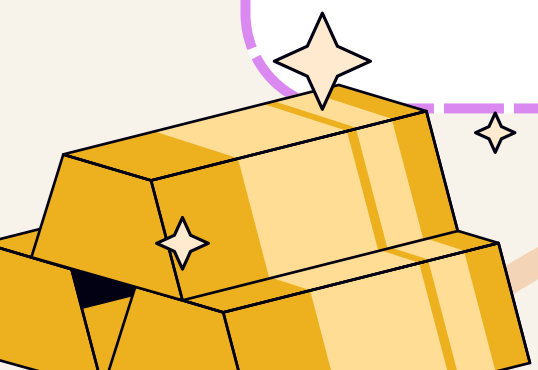
ประโยชน์ของตัวแทน



ประโยชน์ของตัวแทน

การมีตัวแทนมีประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้กิจการจำหน่ายสินค้าได้มากขึ้น
2. กิจการไม่ต้องลงทุนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ เช่น อาคารสำนักงาน อุปกรณ์สำนักงานหรือถ้าจำเป็นต้องลงทุนก็จะเป็นจำนวนไม่มากนัก
3. กิจการไม่ต้องจัดหาบุคลากรเพิ่มเติมหรือถ้าจำเป็นก็จะเป็นจำนวนไม่มากนักเช่นเดียวกับที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์
4. กิจการไม่จำเป็นต้องส่งสินค้าที่จะจำหน่ายไปที่ตัวแทน แต่ส่งเฉพาะสินค้าตัวอย่างไปให้เท่านั้น ทำให้เงินทุนไม่จมอยู่ในสินค้า



4. วิธีการบัญชีเกี่ยวกับตัวแทน



วิธีการบัญชีเกี่ยวกับตัวแทนมีดังนี้

- 1 ถ้าตัวแทนเป็นบุคคลธรรมดา ไม่จำเป็นต้องบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ แต่จะใช้เพียงสมุดเงินสด เพื่อบันทึกการรับ - จ่าย เงินทุนหมุนเวียนที่ได้รับจากผู้แต่งตั้งหรือสำนักงานใหญ่เท่านั้น
- 2 ถ้าตัวแทนเป็นนิติบุคคล ก็จะต้องบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ ซึ่งมีวิธีการบันทึกบัญชีดังนี้

ทางด้านสำนักงานใหญ่ วิธีการบัญชีของสำนักงานใหญ่เกี่ยวกับการขายสินค้า โดยผ่าน ตัวแทน มี 2 วิธี ดังนี้

- 1 วิธีแยกจากการขายตามปกติ
- 2 วิธีรวมไปกับการขายตามปกติ





ทางด้านตัวแทน

☐ เมื่อได้รับเงินทุนหมุนเวียนไว้ใช้จ่ายทั่วไปจากสำนักงานใหญ่

Dr. เงินสด	XX
Cr. สำนักงานใหญ่	XX

☐ เมื่อจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จากเงินทุนหมุนเวียน

Dr. สำนักงานใหญ่	XX
Cr. เงินสด	XX

หมายเหตุ

เมื่อตัวแทนจ่ายค่าใช้จ่ายจากเงินทุนหมุนเวียนไปแล้ว ก็จะรวบรวมรายละเอียดส่งไปยังสำนักงานใหญ่พร้อมกับใบสำคัญ เพื่อขอเบิกชดเชยเงินทุนหมุนเวียนที่ได้จ่ายไป

ตัวอย่างที่ 1

เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 25x1 บริษัท ส่งเสริมการขาย จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ได้แต่งตั้งตัวแทนแห่งหนึ่งที่พญา จังหวัดชลบุรี รายการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างเดือนตุลาคม 25x1 มีดังนี้

รายการค้า	วิธีแยกจากการขายตามปกติ	วิธีรวมไปกับการขายตามปกติ
(1) ส่งสินค้าตัวอย่างไปให้ตัวแทน ราคาทุน 1,700 บาท	Dr. สินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน 1,700 Cr. สินค้าส่งไปให้ตัวแทน 1,700	เหมือนวิธีแยกจากการขายตามปกติ
(2) ส่งเงินสดเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้ตัวแทนไว้ใช้จ่ายจำนวน 1,000 บาท	Dr. เงินทุนหมุนเวียน 1,000 Cr. เงินสด 1,000	เหมือนวิธีแยกจากการขายตามปกติ
(3) ได้รับคำสั่งซื้อสินค้าจากลูกค้าผ่านตัวแทน ในราคา 15,700 บาท ราคาทุน 11,810 บาท	Dr. ลูกหนี้ผ่านตัวแทน 15,700 Cr. ขายโดยตัวแทน 15,700 Dr. ต้นทุนสินค้าผ่านตัวแทน 11,810 Cr. สินค้าส่งไปให้ตัวแทน 11,810	Dr. ลูกหนี้ 15,700 Cr. ขายสินค้า 15,700 ไม่ต้องบันทึกต้นทุนสินค้าที่ขายผ่านตัวแทน
(4) สำนักงานใหญ่โอนค่าโฆษณา 1,150 บาท ค่าใช้จ่ายสำนักงาน 620 บาท ไปคิดเป็นค่าใช้จ่ายของตัวแทน (สำนักงานใหญ่บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายก่อนโอน)	Dr. ค่าโฆษณาของตัวแทน 1,150 ค่าใช้จ่ายสำนักงานของตัวแทน 620 Cr. ค่าโฆษณา 1,150 ค่าใช้จ่ายสำนักงาน 620	วิธีนี้ไม่ต้องปรับปรุง เพราะค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของตัวแทนไม่ต้องแยกออกจากค่าใช้จ่ายตามปกติของสำนักงานใหญ่
(5) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ตัวแทนรายงานมาให้ เป็นเงิน 920 บาท	<u>กรณีตัวแทนขอเบิกเงินชดเชยด้วย</u> Dr. ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของตัวแทน 920 Cr. เงินสด 920 <u>กรณีตัวแทนยังไม่ได้ขอเบิกเงินชดเชย</u> Dr. ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของตัวแทน 920 Cr. เงินทุนหมุนเวียน 920	Dr. ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ 920 Cr. เงินสด 920 Dr. ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ 920 Cr. เงินทุนหมุนเวียน 920

รายการค้า	วิธีแยกจากการขายตามปกติ	วิธีรวมไปกับการขายตามปกติ
(6) ได้รับรายงานจากตัวแทนว่าสินค้าตัวอย่างคงเหลืออยู่ 1,000 บาท (แสดงว่าตัวแทนใช้สินค้าตัวอย่างไปเป็นจำนวน 700 บาท (1,700 - 1,000))	Dr. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน 700 Cr. สินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน 700	Dr. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าตัวอย่าง 700 Cr. สินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน 700
(7) รายการปิดบัญชีเกี่ยวกับการขายโดยผ่านตัวแทน	Dr. ขายโดยตัวแทน 15,700 Cr. ต้นทุนสินค้าผ่านตัวแทน 11,810 ค่าโฆษณาของตัวแทน 1,150 ค่าใช้จ่ายสำนักงานของตัวแทน 620 ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของตัวแทน 920 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน 700 กำไรขาดทุนจากการขายโดยผ่านตัวแทน 500	ไม่ต้องปิดบัญชีเกี่ยวกับการขายสินค้าโดยผ่านตัวแทน ทั้งนี้เพราะไม่ได้แยกรายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของตัวแทนออกจากรายได้ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของสำนักงานใหญ่ (บันทึกรวมไปกับการขายตามปกติ)

หมายเหตุ

บัญชีสินค้าส่งไปให้ตัวแทน จะต้องนำไปหักจากสินค้าที่มีไว้เพื่อขาย (สินค้าต้นงวด+ซื้อสินค้า) เพื่อคำนวณสินค้าที่มีไว้เพื่อขายตามปกติของสำนักงานใหญ่ดังนี้

สินค้านำคงเหลือต้นงวด	XX
บวก ซื้อสินค้า	XX
สินค้าที่มีไว้เพื่อขาย	XX
หัก สินค้าส่งไปให้ตัวแทน	XX
สินค้าที่มีไว้เพื่อขายตามปกติ	XX
หัก สินค้าปลายงวด	XX
ต้นทุนขายตามการขายปกติ	XX



5.

การทํางบสรูปผลการดำเนินงานของตัวแทน

การสรุปผลการดำเนินงานของตัวแทนควรจะทำเป็นระยะ ๆ อาจเป็น 1 เดือนครั้ง 3 เดือนครั้ง เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานของตัวแทนว่าเป็นอย่างไร โดยการจัดทํางบกำไรขาดทุน (Profit and Loss Statement) ขึ้น



ชื่อกิจการ			
ตัวแทนชื่อตัวแทน/ชื่อประเทศ/ชื่อจังหวัด/ชื่อเขต			
งบกำไรขาดทุน			
สำหรับเดือน สิ้นสุดวันที่.....			
ราย			
ต้นทุนขาย		xx	
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ		(xx)	
ค่าใช้จ่ายรายการที่ 1	xx		
ค่าใช้จ่ายรายการที่ 2	xx		
ค่าใช้จ่ายรายการที่ 3	xx		
กำไรขาดทุนสุทธิ	xx	(xx)	
		xx	

ตัวอย่างที่ 2 เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 25x2 บริษัท ใหม่เอี่ยม จำกัด ซึ่งตั้งสำนักงานอยู่ในกรุงเทพฯ เปิดตัวแทนจำหน่ายสินค้าที่จังหวัดเชียงใหม่ รายการค้าระหว่างเดือนสิงหาคม 25x2 มีดังนี้

25x2			
ส.ก. 1	ส่งเงินทุนหมุนเวียนไปให้ตัวแทน	10,000 บาท	
	ส่งสินค้าตัวอย่างไปให้ตัวแทน	20,000 บาท	
	ส่งแผ่นพับไปให้ตัวแทน	3,000 บาท	
	รวม	33,000 บาท	

1-31 ตัวแทนได้ส่งรายงานการสั่งซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อให้บริษัทเป็นเงิน 36,000 บาท
ราคาคูณเป็น 50% ของราคาสินค้า
บริษัทได้จ่ายค่าโฆษณาเกี่ยวกับตัวแทนดังนี้

	ค่าเครื่องคอมพิวเตอร์ 1 ชุด	19,500 บาท	
	เงินเดือนผู้จัดการและค่านายหน้า	8,000 บาท	
	ค่าเช่าสำนักงาน	2,000 บาท	
	รวม	29,500 บาท	

31 บริษัทได้รับใบสำคัญจ่ายจากตัวแทน จึงได้จัดส่งเงินสดไปให้ตัวแทนดังนี้

	ค่าโฆษณา	500 บาท	
	ค่าเบี้ยประกันอัคคีภัย	1,000 บาท	
	ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	275 บาท	
	รวม	1,775 บาท	

ข้อมูลเพิ่มเติม			
1.	สินค้าตัวอย่างที่บริษัทส่งไปให้ตัวแทน จะใช้ประโยชน์ได้ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 25x1 ซึ่งมูลค่าของสินค้าตัวอย่างจะมีราคาประมาณ 25% ของราคาทุน		
2.	แผ่นพับจะเหลือประมาณ 70%		
3.	คิดค่าเสื่อมราคาเครื่องคอมพิวเตอร์ในอัตรา 20% ต่อปี		

ให้ทำ

- บันทึกการทํางบกำไรขาดทุน รายการปรับปรุงและรายการปิดบัญชีเกี่ยวกับตัวแทน ในสมุดบัญชีของสำนักงานใหญ่ (วิธีแยกจากการขายตามปกติ)
- งบทดลองการดำเนินงานของตัวแทน (งบกำไรขาดทุน) สำหรับเดือนสิ้นสุดวันที่ 31 สิงหาคม 25x1

25x1

ส.ก. 1

บันทึกการส่งเงิน สินค้าตัวอย่างและแผ่นพับไปให้ตัวแทน			
Dr. เงินทุนหมุนเวียนที่ตัวแทน	10,000		
สินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน	20,000		
วัสดุโฆษณาที่ตัวแทน	3,000		
Cr. เงินสด		10,000	
สินค้าส่งไปให้ตัวแทน		20,000	
วัสดุโฆษณา		3,000	

1 - 31 บันทึกการขายผ่านตัวแทน

Dr. ลูกหนี้ผ่านตัวแทน	36,000		
Cr. รายได้ตัวแทน		36,000	
Dr. ต้นทุนขายผ่านตัวแทน	18,000		
Cr. สินค้าส่งไปให้ตัวแทน		18,000	

บันทึกการจ่ายค่าโฆษณาเกี่ยวกับตัวแทนที่สำนักงานใหญ่จ่ายไป

Dr. อุปกรณ์สำนักงานที่ตัวแทน	19,500		
เงินเดือนผู้จัดการและค่านายหน้าของตัวแทน	8,000		
ค่าเช่าสำนักงานของตัวแทน	2,000		
Cr. เงินสด		29,500	

31 บันทึกการจ่ายเงินสดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของตัวแทน			
Dr. ค่าโฆษณาของตัวแทน	500		
ค่าเบี้ยประกันอัคคีภัยของตัวแทน	1,000		
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดของตัวแทน	275		
Cr. เงินสด		1,775	

บันทึกการปรับปรุง

(1) ปรับปรุงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน

Dr. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน	3,000		
Cr. สินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน		3,000	

วิธีการคำนวณ

สินค้าตัวอย่างที่ตัวแทนคงเหลือ = 20,000 x 25% = 5,000 บาท
ส่วนที่โอนไปเป็นค่าใช้จ่าย = 20,000 - 5,000 = 15,000 บาท
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน = 15,000 / 5 = 3,000 บาท

(2) ปรับปรุงวัสดุโฆษณาที่ตัวแทนใช้ไป

Dr. วัสดุโฆษณาที่ตัวแทนใช้ไป (3,000 x 30%)	900		
Cr. วัสดุโฆษณาที่ตัวแทน		900	

(3) คิดค่าเสื่อมราคาเครื่องคอมพิวเตอร์ในอัตรา 20% ต่อปี

Dr. ค่าเสื่อมราคา - อุปกรณ์สำนักงานที่ตัวแทน	325		
(19,500 x 20% x 1/12)			
Cr. ค่าเสื่อมราคาสะสม-อุปกรณ์สำนักงานที่ตัวแทน		325	

บันทึกการปรับปรุง

รายได้ตัวแทน	36,000		
ต้นทุนสินค้าผ่านตัวแทน (36,000 x 50%)		18,000	
เงินเดือนผู้จัดการและค่านายหน้าของตัวแทน		8,000	
ค่าเช่าสำนักงานของตัวแทน		2,000	
ค่าโฆษณาของตัวแทน		500	
ค่าเบี้ยประกันอัคคีภัยของตัวแทน		1,000	
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดของตัวแทน		275	
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าตัวอย่างที่ตัวแทน		3,000	
วัสดุโฆษณาที่ตัวแทนใช้ไป		900	
ค่าเสื่อมราคา - อุปกรณ์สำนักงานที่ตัวแทน		325	
กำไรขาดทุนจากการขายโดยผ่านตัวแทน		2,000	

การทํางบกำไรขาดทุน			
บริษัท ใหม่เอี่ยม จำกัด (ตัวแทนที่จังหวัดเชียงใหม่)			
งบกำไรขาดทุน			
ประจำเดือนสิ้นสุดวันที่ 31 สิงหาคม 25x1			
ขาย			36,000
ต้นทุนขาย			(18,000)
กำไรต่าง ๆ			
เงินเดือนผู้จัดการและค่านายหน้า	8,000		
ค่าเช่าสำนักงาน	2,000		
ค่าโฆษณา	500		
ค่าเบี้ยประกันอัคคีภัย	1,000		
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	275		
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสินค้าตัวอย่าง	3,000		
วัสดุโฆษณาใช้ไป	900		
ค่าเสื่อมราคา - อุปกรณ์สำนักงาน	325	(16,000)	
กำไรสุทธิ			2,000